

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ HIVATAL,
hová a *dolgozatok*
és *előfizetési pénzek*
küldendők:
Kolozsvár, Ref. Theologia,
2. számú lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET „EGYHÁZI ÉRTEKEZLET”-E
TÁMOGATÁSÁVAL
SZERKESZTI:
NAGY KÁROLY
REF. THEOL. TANÁR.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

Lelenc-házak.

Magyarország belügyminisztere a múlt héten egy igen rövid, de annál nagyobb jelentőségű törvényjavaslatot terjesztett az országgyűlés elébe. Az elhagyott, sőt tán inkább, elvetett gyermekek gondozásáról, ápolásáról, neveléséről intézkedik e törvényjavaslat Arról szól, hogy az ilyen gyermekek állami felügyelet alatt fognak jövőre gondoztatni.

A gondozásnak két módja lesz. A beteg, gyenge, különösebb ápolásra és orvosi gondozásra szorult ilyen gyermekek számára intézetek építtetnek és rendeztetnek be az ország fővárosában és vidéki központjain; a többi hatósági felügyelet alatt megbizható családoknál helyeztetik el. A tartás díjat érettség az állam fogja fizetni, de ellátásuk, gondozásuk, nevelésük felett is az állam fog örködni a maga hatóságai és orvosai által. Az intézmény fentartására szolgál részint egy kegyes alapítvány a Sándor István-féle hagyomány, melyet a belügyminiszterium kezel, továbbá némely büntetési alapok, tolonchházi, betegápolási alapok stb feleslegei

A mily rövid e törvényjavaslat: ép' oly fontosnak kell tekintenünk. Ujabb bizonyága ez annak, hogy az állam, a közös törvények alatt élő nemzet összessége, az ember ez egyik legfontosabb egyesülése is a keresztyénség, a Krisztus befolyása alá került. Ujabb bizonyága ez annak, hogy a Krisztus vallása, a keresztyénség több, mint egyik másik, ha mindjárt magát «egyedül idvezítőnek» is nevező felekezet szűkkeblűsége. Több. *A keresztyénség világhatalom.* Nagyobb, mint a félvilágot uraló angol világhatalom, sőt nagyobb, hatalmasabb mint e világ összes hatalmasságai

együttvéve. Látható határa, korlátai nincsenek. Nem mondhatod: imé itt van, vagy amott van; mert mindenütt van. Bennünk van, mert indit, ösztökél, hajt a cselekvésre; felettünk van, mert parancsol és érezzük, hogy parancs tainak engedelmessékednünk kell. Királyát nem od, de ne hidd hogy nincs. Benned van, feletted van: akaratára törvény, tekintete könyörület, szava áldás, lényege szeretet; királya az Isten, — kormányzó, vezető Ura a Jézus Krisztus E láthatatlan, de isteni erővel érvényesülő hatalmat, világbirodalmat a protestáns hittudomány «láthatatlan egyház»-nak nevezi, az Ur Jézus predikációiban «Isten országa»-nak nevezte

Az Isten országa, szemben a bűn, a sátán országával. Tagjait az emberekből toborozza mind a kettő, mert lelkeket keres. Igen, a bűn uralma és a jó hatalma, az Isten országa is csak ott kezdődik, hol öntudatosan akaró, szabad cselekvésre képes és így a felelősség súlyát érző, hordozó teremtmények világa kezdődik — az embernél. Mekkora méltóság s mily örvény tátong az ember előtt. Isteni méltóság és a vad állatnál is állatibb gonoszság.

A teremtésben az Ur kimondta akaratát: «szaporodjatok, gyarapodjatok és töltsétek be a földet!» E törvény az állatoknál «természeti törvény» — ösztön; az embernél: erkölcsi hivatás, isteni feladat. Minő különbség. És e különbséggel nő az isteni nagyság és a vad állatnál is ismeretlen gonoszság. Ime: a tigris táplálja, ápolja, őrzi kölykeit s az ember . . . ? A macska. ha kölykeit elveszik és kidobják a pusztulásnak, utánuk megy, szájába veszi és rendre titkosabb, biztosabb helyre hordja őket és felneveli. S az ember . . . ?

Kik azok az elhagyott, elvetett gyermekek, kiknek számára most a lelenc-házakat tervezik? Apák, anyák gyermekei, kik nem akarnak tudni gyermekeikről. Nők, anyák szülöttei, kiket az anya eldob, elhagy, a mit nem tud megtenni a macska, a tigris, a hiéna.

Megdöbbenéssel olvassuk a hírlapok ide vonatkozó tudósításait. Anyákról olvasunk, kik megölték, kidobták, elhajították gyermekeiket Némelyiket utoléri a büntető igazság keze. Hosszu évek sulyos rabsága nehezedik rá. Sokan örökre elrejtik iszonyatos bűneiket. Hanem a gyermek, az Isten legdrágább ajándéka, a földre szállt angyal; husz esetben egyszer menekül meg az ilyen gyermek a pusztulástól. «Angyalcsinálóknak» nevezi a népies nyelv azokat a gonosz, elvetemedett teremtményeket, kik az ilyen szerencsétlen ártatlan gyermekeket, az anyák, apák bűnének gyümölcseit segitenek bimbó korukban leszakítani az ágról, elharvasztani, megölni, elpusztítani, visszaadni a földnek — az égnek Nagy városok szomszédságában egész falvak élnek az istentelenségből. Sötét, szűk völgyeikben ha látjuk e falvakat, mintha a «Géhinnon» völgyét látnók. Azt a völgyet, melynek nevét a nép ma «Gyehenná»-nak mondja s a hol — mint egykor ma is ártatlan gyermekeket áldoznak a bálványoknak: az álszeméremnek, a tiltott szerelemnek, a szégyennek, a szegénységnek.

A sátán e birodalma ellen veszi fel a harcot a Jézus, az Isten országa nevében: az állam. Intézői — igaz — ma még csak az «emberanyag» szempontjából nézik e kérdést. Ah, csodálatosak az Isten utjai! Ma még csak az «emberanyagot» nézik, holnap felfogják ismerni bennük a «halhatatlan lelket» is. Ne féljete! — az

Isten utai csodálatosak, titkosak, de mindig bölcsék és jók. A világ halad, mert Isten vezérli utain! Ő a jó, az igaz, a bölcs, a szerető

Magyarországon a lelenc-ügy eddigi elhanyagoltsága mellett is 10 ezer ilyen gyermeket ápolnak az egyesületek. Ausztriában 40 ezer, Franciaországban, 124 ezer, Olaszországban 132 ezer ilyen gyermek részesül állami köznevelésben s tartatik meg a nemzetnek, az életnek — az Istennek.

Ne, ne, ne mondjátok, hogy így megkönnyítjük a bűnt, elhordozhatóbbá tesszük következményeit. Itt ártatlan gyermekek életének megmentéséről, halhatatlan lelkek megtartásáról, isteni erő földhöz kötéséről van szó! S nem volna e földnek szüksége több isteni erőre, több mennyei tartalomra?!

Az állami lelenc-házak újabb vád az egyházak ellen. Az állam jobban kezdi megbecsülni az «emberanyagot», mint az egyházak a «hallatlan lelkeket». Hivatásában az állam előbb haladott, mint az egyházak. Rajta! siessünk utánna. Ha az állam megmenti számunkra az embert, mi mentsük meg számára a lelket. Az állam testet ad nekünk, mi adjunk neki — lelket. A gyermekek számára szerezzük meg a szülők szeretetét, az anyai emlőt, az apai gondoskodást!

Reformált anyaszentegyházunk pedig legyen résen, hogy a midőn a kormány ez intézetek szervezését — nagy jogok lefoglalásával — *rendeleti uton* magának tartotta fenn, ne szolgáltatassa ki ezt, holmi «irgalmas nővérek» részére, de legyen meg abban része a protestáns vallásnak és egyháznak is.

De legyünk résen különösen abban a tekintetben, hogy a mi részünkről minél kevesebb

TÁRGYAZÁS

Dal az anyai csókról.

*Szegény édes apám régesrég megmondta,
Még gyerek koromba,
Hogy a pénz értékét mivel én nem látom:
Sohse lesz belőlem semmi a világon!*

*Mert valahogy megvolt akkor is már nekem
Az a természetem:
Akármim odadtam egy gyöngébb gyereknek,
Valami nálam is koldus szegényebbnek!*

*Ki is kaptam érte, nem egyszer, de százszor
Az édes apámtól.
Hanem édes anyám, biztatón, titokba,
Minden kis könyemet százszor lecsókolta!*

*És hogy úgy halok meg, semmiül, szegényen:
Ma már én is érzem . . .
— De ha koldust látok, ki tud arról tenni,
Hogy az anyám csókját nem tudom feledni!!*

Szabolcska Mihály.

A megváltott rabszolganő.

Mikor az Egyesült-Államokban a rabszolgakereskedés még divatban volt, lehetett akadni itt-ott egy-egy jószívű birtokosra is.

Egy ilyen jószívű birtokosnak rabszolgái közt, volt egy fiatal legény s egy fiatal leány, kik egymást nagyon szerették s összeakarták házasodni. A fiatal legénynek gazdája megengedte, hogy dolgozzék a maga hasznára s így pénzt szerezzen, a mellyel magát s jövődöbeli házasársát megválthatja a rabszolgaságtól.

De a birtokosnak rosszul mentek dolgai; kénytelen volt valamelyik rabszolgáján túladni s ezért elhatározta, hogy eladja a fiatal leányt. Milyen nagy csapás volt ez az elhatározás a fiatal mátkapárra, nem is tudjátok elképzelni! A fiatal

lakója legyen a lelelc-házaknak s minél több a boldog családi otthonban anyja keblén pihenő gyermek, apai gondban fürdő csecsemő!

Nagy Károly.

A munkások érdekében.

dt. 9. 9.

Amerikában két doktor összeállott és 1898-ban New-Yorkban, abban a városban, a melyben az egész világ hajótöröttjei találkozót adnak egymásnak, egy nevezetes társaságot alapítottak.

A társaságnak címe *Társadalmi liga* (szövetség), feladata pedig az, hogy a tagok között szóval és írással terjeszse azokat az eszméket és törekvéseket, amelyek a társadalmi igazságtalanságok eltüntetésére és a társadalmi békének előmozdítására alkalmasak. A cél, melyet ez a két amerikai doktor, *Strong* és *Tolman*, fejükbe vettek, egyike a legszebbeknek, amelyért a mai önző, anyagias világban nemesebb lelkű egyének harcolhatnak. A ligának feladata kutatásokat tenni a nép minden rétegében, gazdasági és társadalmi viszonyainak felderítésére, másodsor berendezni egy könyvtárt, melyben szakmunkák, táblázatok s a felebaráti szeretet munkájának eredményei foglaltatnak. Ilyenek például a szeszfogyasztás elleni küzdelem, az olcsó és egészséges lakások építése, szóval minden, ami a nép jólétét szemben a világ rohamos fejlődésének hiányaival, terjeszteni és biztosítani alkalmas Ezenkívül a szövetség gondoskodik arról is, hogy eszméit mindenfelé elterjeszse, úgy a magasabb rétegekben, mint

alant is és hogy a felsőbbeket munkára serkentse, az alsóbbakba belecsepegtesse a bizalmat a felsőbbek iránt. Természetes, hogy ez nem megy folyóirat, felolvasások, értekezések és ezek ki nyomása nélkül, e mellett szerveztek egy külön irodát, melynek feladata állandóan felvilágosítást nyújtani az érdeklődőknek.

Mennyivel jobban állunk mi itt az erdélyi-részekben. Nem szükséges, hogy doktorok vegyék a kérdést kezükbe. Megvan már a szervezet minden irányban. Igaz, hogy eddig még csak a szervezet keretei vannak meg teljesen, de a mi e keretbe tartozik az már könnyebb dolog.

Megvannak falunkint a *szövetkezetek*. Ez az egyik keret. A képet bele állítani már a falu dolga. Ha egészséges jóllétben levő, törekvő egyetértő munkás tagokat állít e keretbe úgy a lényeg is jó, a fejlődés is biztos. Ha ellenben széthúzó pontatlan, lelkiismeretlen, könnyelmű tagokkal rakja be a keretet, maga alatt vágja el a falu a fát s az el fog száradni, pusztulni, elszegényedni úgy, hogy rajta már senki sem segíthet. Ne okozzon az ilyen falú akkor senkit, csak magára vessen, mert maga volt szerencsétlenségének kovácsa.

«Az erdélyi részekben már jóval több, mint kétszáz hitelszövetkezet működik áldásosan, a ki ez ügy iránt érdeklődik forduljon vagy ezek vezetőihez, vagy hozzám és mindig önzetlen jó tanácsot fog kapni.»

Az igaz szövetkezeti ember sokkal többet gondol és foglalkozik a mások bajával, mert tudja, hogy a jó Isten az embereket mind egyenlőnek teremtette és a kinek testi és szellemi erőiben mégis többet adott ezt nem azért adta, hogy azzal a maga javára visszaéljen, hanem

legény egyet gondolt s elhatározta magában, hogy meg fog jelenni az árverezők közt, avval az 5000 koronával, melyet két-keze munkájával, sok veríték közt szerzett. Azt hitte szegény, hogy a fiatal leányt, a ki neki többet ért egy egész királyságnál, 5000 koronánál nem fogják többre becsülni.

Az árverés napja eljött s a szegény fiu is megjelent az ő pénzével; majd megszakadt, úgy dobogott a szíve! Bizony különös dolog is az, mikor egy rabszolga megvált egy másik rabszolgát a saját pénzén!

A leányt 4000 koronán kiáltották ki. Egy délvidéki kereskedő, kinek a leány szépsége feltűnt, azonnal többet ígért. A leány mátkája azonban még többet. A verseny a legény s a kereskedő közt egy néhány perczig tartott.

— 4500 korona! kiáltá a kereskedő.

— 5000! mondá a fiatal rabszolga.

A kereskedő tévovázott egy pillanatig: 5000 korona, csinos összeg; de hát, hogyan engedje meg, hogy egy «néger» tullicitálja? Olyan nincs! Különben is a fiatal leány nagyon tetszett neki.

— 5050 korona! mondta végre a büszke kereskedő.

Szegény legény! egyetlen egy fillérrel sem volt több pénze az 5000 koronánál. Szomorú

szívevel hallotta a dobpörgést: «5050 koronáért eladatik!»

A szerelem azonban, csodát tesz, hősi bátorságot teremt s még eszet is ad!

A fiatal legény futott, hogy megkeresse urát.

— Urám, — kérdé gazdájától — ha adok neked 5000 koronát, felszabadítsz engem? — Hogyne, fiam, pedig te többet érsz!

— Köszönöm szépen, itt a pénz — mondta a fiatal legény.

— — Szegény fiú, bár czélt érnél — mondá gazdája, mikor megértette a legény szándékát. A legény, miután gazdája felszabadította, mátkája új birtokossághoz sietett.

— Uram — én egy ajánlatot teszek neked — szólott mátkája birtokossághoz, — ha szabadon bocsátod a fiatal leányt, kit a multkor megvásároltál: én helyébe állok.

A kereskedő müértő szemmel vizsgálta az izmos fickót. Legyen akármilyen szép is a leány, egy férfi mégis csak többet ér a piacon hol sok pénzt szoktak adni az erős legényekért. Egy darab ideig habozott ugyan, de a fősvényesség felülkerekedett benne: «All a vásár!» Elővezettette a négernőt s így szólt:

— E fiatal legény elfoglalja a te helyedet; te pedig szabad vagy —

azért, hogy embertársai javára többet szolgáljon nagyobb terhet vigyen.

Az igazi szövetkezeti embernek ilyennek kell lenni.

Azonban nem szabad azt hinni, hogy a szövetkezet mindent meggyógyít ez csak egyik eszköz a javulásra, sok egyébre van még szükség, hogy a jóllét általános legyen.

Egyik ilyen eszköz az *egyházi értekezlet* is, ha az gyakorlati kérdésekkel foglalkozik.

Egy másik ilyen eszköz, a folyóirat többek között az újabban megindult «Vasárnap», Népkönyvtárak.

Végre a papnak, tanítónak és más arravaló embernek minden olyan cselekedete, melylyel embertársaik tudását bővíteni, munkabírását fokozni tudja. Csak példaképen hozom fel Szász-Lóna és Bács kolozsmegyei községeket, hol az előbbiben a református lelkész Vajda Ferencz ellenőrzése alatt több, mint 35 falusi legény a faragó kerekés mesterséget tanulja; az utóbbiban pedig Máthé József ellenőrzése alatt ugyanannyi falusi legény a kosárfonás mesterségéből nyer oktatást.

Nem kell aggódnunk, míg az erdélyrészi lelkészek felekezeti különbség nélkül a nép javára önzetlenül ilyen munkát vállalnak és visznek keresztül nem fogja az erdélyi részekben a felekezeti békét senki megbonthatni jöjjön bármily rossz indulattal közénk.

Fel tehát a munkára!

A kik e tél folyamán a házi ipar tanfolyama felállításától már elkéstek, készítsék a népet a jövő évfolyamra élő és forduljanak, ha arra valók a legények és leányok a nagyméltóságú földmű-

A legény a távolfekvő ültetvények felé kíséerte urát s onnan visszatérve szívszakgató búcsút vett kedvesétől.

A leány tehát szabad volt, egyedül maradt s több legény ajánlott neki tisztességes házasságot; sőt gazdag kérői is akadtak, mert a mint mondám, nagyon szép volt. De ő mindenkit visszautasított

— Én nem leszek a másé — mondogatta; vőlegényem váltott meg; ő még él s egy napon el fog jönni hozzám; neki tartom szívemet.

Itt végződik a történet. A legény váltotta-e meg magát vagy talán mátkája adta vissza neki a kölcsönt, miután annyi pénz szerzett, a mennyi vőlegénye kiváltásához szükséges volt? erre történetünk feleletet nem ad.

* * *

Mi is *rabszolgák* vagyunk mindannyian, egy utálatos kereskedőnek — a bűnnek — rabszolgái. Es minket is megváltott az, a ki hozzánk való nagy szerelméből «bár gazdag vala, szegényinyé lett, bár szabad volt, szolgává lett» — megváltott: a *Jézus Krisztus*.

velésügyi miniszteriumhoz, hogy jövő évre megfelelő téli háziipar tanfolyam felállítását kéri.

Dr. Gidófalvy István,
kir. közjegyző.

Hogyan nevelte a mi első reformátorunk az ő mostoha fiát?

Zwingli Ulrik reformátorunkról van szó, kinek fennmaradt arcképét ezennel be is mutatjuk olvasóinknak. De — kérhetné valaki — miért *első* reformátor ő, midőn az évenként (okt. 31-én) megtartatni szokott reformációi ünnepén a hitújítás ténye és dicsősége *leginkább Luther Márton* nevéhez van kötve? Sajnos, a németek utánzása miatt így ment át nálunk is a köztudatba. Hanem a *valóságban* nem így van a dolog! Mert mielőtt Luther 1517-ben a 94 tétel kifüggesztésével reformátori pályáját megkezdte volna, Zwingli azelőtt már egy évtizeddel Svájcznak vagy magyarosan Helvécziának egyik félreeső falujában, *Glarus*-ban — a hol 1506—1516-ig lelkészkedett, nyíltan hirdette szószeikről az evangéliumot; továbbá iskolát állított, melyben az ifjuságot a Biblia alapján ő maga tanította. Midőn pedig a glarusi papságot 1516-ban az einsidelnnivel (olvasd: *ájnziedeln*) cserélte fel: akkor már a bucsújárások, a bűnbocsánat és a Mária-tisztelete elleni predikációival teljesen a reformáció útjára lépett, úgy hogy hirneve ekkor nemcsak Svájcza, hanem egész Németországba eljutott. Ezen hirneve alapján lett 1518-ban *zürichi* pap.

Nagy áron váltattunk meg: nem veszendő kincseken, milyen az *arany* és az *ezüst*, hanem a *Jézus Krisztusnak*, mint *hiba és szeplő nélküli való báránynak*, drágalátos vére által: azt mondja Péter apostol.

Megváltottak vagyunk! Vajjon miképpen viseljük hát magunkat? Mit kell éreznie szívünknek mit mondjon szánk?!

A megváltott rabszolganó megtanít reá:

— *Én nem leszek a másé*. Testestől, lelkéstől, egész szívemmel annak vagyok a tulajdona, a ki oly drágán váltott meg engemet, a ki életét adta értem. Neki, midőn visszajő — és visszafog jönni bizonynyal — magához méltónak kell találnia engemet.

Jöjj minél előbb, oh én Jézus Krisztusom; Én várlak tégedet!!

Francia eredeti után: kgy.

Igaz ugyan, hogy hazánkban először a Luther tanai terjedtek el, és így a Luther reformációja jött be hozzánk eleinte. De már 1543-ban a magyar reformáció legnagyobb embere, Dévai Bíró Mátyás (ki kezdetben szintén a Luther követői közé tartozott annyira, hogy őt «magyar Luther»-nek is nevezik) a Zwingli tanaihoz közeledett. És habár a Zwingli reformációját Kálvin János fejezte be, de különösen a hitcikkeken a Zwingli nézetei maradtak az irányadók. Ahonnan mi magyarok — a budapesti papiakadémia nagyhirnevű, tudós professzorának, Farkas Józsefnek, szavaival élve — inkább Zwingliánusok, mint kálvinisták vagyunk, mint a kiknek elméjét Zwingli felvilágosultsága, szívéét Zwingli keresztényi emberszeretete hatja át.

Egyébiránt, hogy reformátoraink közül melyik volt *tulajdonképpen* az első, a felett ne vitatkozzunk. Hanem mondjuk azt, hogy közülök mindenik a maga saját hatáskörében első volt oly értelemben, mint a hogy Jézus mondotta tanítványainak, t. i. a ki első akar lenni, tagadja meg magát és szolgáljon a többinek. Már pedig reformátoraink egyen egyen *így* cselekedtek: Zwingli is, Luther is, Kálvin is megtagadták magukat; feláldozták testi-lelki jólétüket, feláldozták egész életüket másokért, embertársaikért, az egész emberiségért. Azért hát közülök mindenik ily értelemben *első* reformátor volt!

A fennebbiekből e szerint látható, hogy mind általában a reformáció, mind különösen a helvét reformáció megalapítása és elterjedése elválaszthatatlan a Zwingli Ulrik nagy nevével. Reformációjának középpontja Zürich volt. Ide esik — hogy tárgyunkra áttérjünk — az ő tanítási és nevelési feladatának is a sulypontja. Mint korábbi helyein, Zürichben is iskolákat alapít, még pedig itt nemcsak alsó (elemi), hanem közép (gimnáziumi) és felső iskolát vagy egyetemet is. Mert azt tartotta, hogy hitünknek evangéliumi alapon való felélesztése, megtartása és megszilárdítása szoros összeköttetésben áll az iskolákkal. Ezért Zürichben is — tömördek dolgai mellett — időt szakított, hogy iskoláiban ne csak felügyeljen, hanem tanítson is. S ezért ő maga reformátori működésének eredményeit a szószék mellett

leginkább az iskoláknak tulajdonította. De ennyivel sem érte be. Hanem azt tartotta továbbá, hogy tulajdonképpen nevelésről csak ott lehet szó, a hol a családi élet kezdődik. Hogy tehát a családi élet tekintetében is jó példával járjon elől, reformációi működésében arra is törekedett, hogy a papi hivatást a maga apostoli méltóságára emelje s azt a papnötlenség kényszerétől megszabadítsa, mely ellenkezésben áll az Isten törvényével. E végett az általa reformált svájci papokkal együtt házasságra szánta el magát, megesküvén 1524. ápr. 2-án a zürichi nagy templomban özvegy Meyer (olvasd Májer) Jánosnéval született Reinhard (Rájnhard) Annával, (egy polgár embernek a leányával) a kinek első férjétől született Gerold fia ekkor már felsőbb iskolába járnikezdő ifjú volt. Ez az a «mostoha fiú», ki e cikk czimében szerepel s a kire vonatkozólag — hogy mindent tisztán megértünk — tudnunk kell még a következőket.

Zwinglinek említett hűséges élet párja, Reinhard Anna, leánykorában kitűnt nemcsak kiváló szépsége, hanem szelid érzelme és mély vallásossága által is. Szívének vonalmát a később férjévé lett Knonau Mayer János, egy ős nemes családból való derék ifjú nyerte meg, a kinek szülői azonban egy szintén nemes családból való leányt szántak feleségül. De az ifjú Meyer, atyja akarata ellenére, szíve választását követte. E miatt az öreg Meyer annyira megbragudott, hogy fiát házatól eltiltotta s

az örökségből is kitagadta. A fiatal férjet most a szükség arra kényszerítette, hogy magának és családjának az életszükségleteket a zsoldos katonai szolgálatba való elszegődés által szerezze meg. Így halt el egy háboruban 1517-ben — maga után hagyván az említett fiú mellett még két leány-gyermeget. A nagyatyja még ekkor sem akart semmit tudni fia családjáról, mig-nem egy véletlen dolog kiengesztelődéshez vezetett. Ugyanis egyszer egy szolgáló kíséretében a piacon meglátott egy jó kinézésű vidám, szép fiút. Kie ez a derék gyerek? kérdé az öreg Meyer a szolgától. «Ez bizony éppen az Ön unokája!» vala rá a felelet. Erre az öreg össze-vissza csókolta s magához haza vitte a gyermeket, a kit többé el sem eresztett, hanem

— mint első szülöttet — az akkori idők szokása szerint, a leánygyermekektől megkülönböztetve szabadon és nagy elkényeztetéssel nevelte; mig-nem egynehány év múlva a halál az ősz nagy-tyát is fia mellé szőlította. Ez időtájt kelt össze Zwingli nejével s vette magához a mostoha fiát Geroldot, a kivel azonban éppen nem bánt mostoha-n, sőt úgy szerette, mintha saját gyermeke lett volna, vagy tán — mint mondani szokás — annál is jobban, a mint a következőkből kiderül.

Házassága után nemsokára Zwingli, a nevelőatyja, fájdalommal tapasztalta, hogy mostohája rosszszak társaságába keveredve nemcsak a nagy-apáról maradt ősi vagyont tékozzolja, hanem testi és lelki egészségét is hervasztva olyan utra lépett, mely az evangélium által követelt helyes életiránynak egyáltalában nem felel meg. Ezért jobbnak látta a reformátor, ha kiadja őt a háztól. Volt ekkori időben Bazelben egy intézet, melynek tulajdonosa és vezetője szoros nevelésről és szigorú bánásmódról volt ismeretes az országban. Ide vitte a fiút Zwingli azért is másfelől, nehogy valaki a mostoha apát kiméletlenséggel vagy éppen kegyetlenséggel vádolja, ha a rossz fiú irányában kiméletet nem ismerő fegyelmet gyakorol.

Azonban a Gerold részéről időnként Bazelből haza küldözött jókedvű tréfás levelek tartalma — melyeket mindig «Ulrik atyjához» irt — vagy azt mutatta, hogy ama híres bázeli intézet szigorúságának inkább csak a hire volt meg, vagy azt, hogy az erős szervezetű ifjú kemény természetű a szigorú bánásmódot föl sem vette. Elég az hozzá, hogy midőn mintegy másfél év múlva ismét hazakerült, Zwingli maga vette gondjai alá a még mindig rossz utakon járó ifjút, a mi most annál könnyebb volt mindkettőjükre nézve, mert éppen ezen időben sikerült Zwinglinek a zürichi főiskolát a reformáció szellemében egészen létrehozni. hol — a mint még említettük — papi hivatala mellett mint professzor szintén jelentékenyen működött.

Miután ekként a javulás utja Gerold részére egészen biztosítva volt, részint további ösztönzésül, részint nevelő atyai megjutalmazásul Zwingli mostoha fiának szentelte és ajánlotta azt a neveléstani iratát, melyet 1523. augusztusban adott ki latin nyelven ilyen czim alatt: «Nehány szabály arra nézve, hogy mily módon kell kiképezni a tehetséges ifjakat.» Ez a munka, melyet «nevelőszózat»-nak is lehetne nevezni, nemcsak Meyer Gerold számára szólott, hanem az akkori Svájc-nak megromlott társadalmában elfajult ifjuság jobb utra térítésére is egyszersmind közre volt bocsátva. És ez sikerült is Zwinglinek; mert az ő művéből evangéliumi keresztyén szeretet, finom műveltség, széles ember ismeret sugárik ki akként, hogy a ki azt elolvassa, lehetetlen, hogy a jónak magvai lelkébe ne hulljanak s jó gyümölcsöket ne teremjenek. Lássuk hát röviden mi is azt az irat, melylyel a reformátor az ő mostoha fiát oly jó utra térítette.

(Folytatása következik.)

Hazai krónika.

A belügyminiszteri költségvetés után a *kereskedelmi tárcza* költségvetése jött sorban. E tárczát a miniszterium egyik leghivatottabb és legnemesebb tagja *Hegedüs Sándor* miniszter képviselte. A miniszteriumnak alig van ma nálánál országszerte szeretettebb, becsültebb és többre tartottabb tagja. Kolozsvár szülötte, Kolozsvár képviselője. Budapesti többszörös háztulajdonos — milliomosnak is mondják — de erdélyi maradt testetül-lelkestül. Most is meglátszik rajta a kolozsvári kollegium kálvinista diákja. Sovány, vézna ember. Azt hinnéd a lélek csak hálni jár bele. Pedig állandóan benne lakik És minő lélek! Nem csuda, hogy kálvinista papnak szánták volt. A lelke éget, perzsel A ki közelébe kerül az felgyul, ég, lángol az ő lángjától: honszerelmétől, egyházas hűségétől, vallásos melegségétől. Millió dolga van, de háromra mindig van ideje: dolgozni a hazájának, az egyháznak, a családjának. És a családja nemcsak a legnemesebb feleség — a Jókai nevelt leánya — s az a három gyermek, kik legfőbb büszkesége, hanem minden segélyreszorult, szegény, árva, támogatásra szorult munkás ember. Mert azt szereti: a munkás embert. Mintha érezné, hogy a hol munkásság van: ott az Isten lelke van. Semmit sem becsül többre, mint a munkásságot — a becsületest, az igazat, a hivalkodás nélkülít. Maga is úgy jár, mint a villám! Ma Fogarásban, holnap Pozsonyban; ma Temesvárt, holnap Kassán. A jelszava: munka. Nem tartom esetlegességnak, hogy azon a napon mikor Majláth püspök Kolozsvárt úgy dikciózott, hogy *«kenyeret a népnek»* Hegedüs Pesten azt hangoztatta: *«munkát a népnek!»* A gazdag gróf katolikus püspök *«alamizsnát»* kívánt, a kálvinista miniszter *«munkát»* követelt. Az egyik meg-alázni, a másik felmagasztalni kívánt. Az egyik nyomoruságodra, a másik méltóságodra hivatkozott. Nem csuda, ha az ő költségvetésével gyorsan végeztek az országgyűlésen a honatyák. A mi a Hegedüs Sándor kezében van: jó kézben van. S ott van ez idő szerint a vasut, posta, távirtda, utak, kereskedelem, kis és nagy, kézi és gyáripar. Két éves minisztersége alatt több mint 400 gyártelep keletkezett, a kézi ipar fellendült, a közlekedés megsokszorosodott, a vasut meggyorsult. Mintha mindenütt az ő munkás, pihenni nem tudó lelke mozogna és mozgatna. Kiadta a jelszót: hazai ipart kell teremteni! s szavára országos mozgalom keletkezett. A bizalom jeléül, mellyel a honatyák a keresk miniszter iránt vannak: gyorsan is végeztek a költségvetésével. Elfogadták Különös figyelmébe ajánlották a székely vasutakat, az elcsigázott vasutasokat, a hazai ipar pártolásával való visszaéléseket, de különösen az *önálló vámterület szükségességét*. A miniszter készséggel ígért meg minden javítást, csak ez utóbbiról szólt kitérőleg. Az a felfogása, hogy az Ausztriával való gazdasági közösségben is lehet országunknak haladni s az önálló vámterület csak végső szükség esetén fog igénybe vétetni. Ez a

szükség azonban mindjobban előtérbe nyomul. Kitünt ez a földmivvelésügyi miniszter költségvetésének tárgyalásánál. Alig van valami fontosabb nálunk, mint földmivvelési érdekeink ápolása, mert mi földmivvelő ország vagyunk. Ujabb időben a földmivvelési érdekek védelmezői (ágráriusok) és a kereskedelem emberei (merkantilisták) nem egyszer ellenségeskedtek egymással, a minthogy vannak is ellentétes érdekeik. Az ágráriusok ugyanis kikeltek a nem tisztességes kereskedelmi üzérkedések ellen s különösen a börzei spekulációk ellen, melyek lenyomják a gabona és termények árát. Tagadhatatlan, hogy földmivvelés, állattenyésztés stb. ügyünk fellendítésére sok történt az utóbbi években, mióta *Darányi Ignác* miniszter vezeti ez ügyeket. Helyesen. Népünk földmivvelő nép s ezt támogatni annyi. miní az országot erősíteni. A gazdasági fellendülés minket reformátusokat különösen is érdekel, mert népünk elesett szegénysége, már-már elviselhetlenné kezdett válni. A Darányi munkásságának különösen azon része érdemel teljes elismerést, a mellyel a kisebb gazdákat és munkásokat támogatja. Az országos gazdasági munkások segélypénztára megalkotásával fényes érdemeket szerzett magának. Nem különben a felső-magyarországi ugynevezett *ruthén védelemmel* is, melynek célja megmenteni ezt a szerencsétlen népet a Galicziából beözönlött zsidók — ujabban *khazároknak* nevezik őket — lelketlen uzsorával való kiszípolozása ellen. De erről majd máskor többet valamint a földmivvelésügyi költségvetéséről is.

k.

„Könyvesház.“

„Közönséges, évfordulati és alkalmi Egyházi beszédek, írta *Kiss Aron* ezeltől porcsalmái, most debreczeni ev. ref. lelkész, a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöke“ Budapest. Kiadja Kókai Lajos 1901. Ára 2 k. 50 fillér.

A 84 esztendő ős püspök egyházi és lelkesítő dolgozatait most rendező sajtó alá derék fia H. Kiss Kálmán nagy-körösi tanár. A négy kötetre terjedő gyűjteményből ez az első: predikációinak egy része. Nem szónoki remekművek ezek sem az alak, sem a tartalom dolgában, hanem *«egy értelmes lakósokból álló magyar falu református predikátora áll itt az olvasó előtt.»* Tizenöt közönséges és tíz alkalmi beszéd és ima foglalattik e kötetben. Értéküket különösen az adja meg, mert látszik, hogy a predikátor hiveinek valóban «lelki oktatója», «nevelő pásztora». Hivei körülményeihez, viszonyaihoz, lelki szükségéhez alkalmazkodik. Oda néz a nép vallásos élete mélyére s ha gyomot lát irt, ha jó plántát talál öntöz, nevel; mindenütt ugarol, szánt és hinti a jó magot. Ime egy pár példa: «A világ utja és Isten utja» «A babona ellen», «A halottak megjelenéséről», «A gyermekek testi és er-

kölcsi neveléséről», «A hívő ember nyomorúságáról» stb. stb. Ebben volt e beszédek alkalmi sága s ebben van mindenkori értékük. Valóban nem csak lelkészeknek való e kötet, hogy betanulván sokfelé ismételjék, de kiválóan *alkalmas kegyes buzgó emberek házi ajtatosságához, elmélkedéséhez is.* Isten áldása legyen rajtuk!

«*Magyar könyvtár*» czímen *Lampel Róbert* könyvkiadó *Radó Antal* szerkesztésében kisebb füzetes olvasmányokat hozott piacra. Versek, elbeszélések, történelmi rajzok és életképek, népies nyelvű tudományos ismeretterjesztés stb. foglaltatnak bennük a haza és külföldi, régi és jelenkori íróktól Köztük Jókai több elbeszélése, Arany János Toldija és más versei, Cserei Mihály Historiája, Mikes Kelemen Törökországi levelei, Petőfi versei, Ovidus, Cicero, Sophokles, Skakespeare (olv. Sekszpir) Byron, Tolsztoj stb. klválóbb és népiesebb munkái. Egy-egy füzet 30 fillér s így könnyen megszerezhető. Falusi népkönyvtárak számára sok alkalmas dolgot választhatnak belőlük a lelkész és tanító urak. Ajánljuk is.

Egyházi élet.

Márk Endre a debreczeni főiskola ügyesse 20'000 korona alapítványt tett a főiskola egyetemmel fejlesztése céljára. Alapítványa a jogi fakultáson a *közigazgatás tanszékének* alapját fogja képezni. Van még protestáns áldozatkészség, ha fénye ritkábban csillan is fel manapság!

Érdekes vendégek. A hazai református theologiai akadémiáknak érdekes vendégei voltak a héten. *Rev. Dr. Robertson* a kanadai angol missióegyházak öreg superintendense és *Dr. Webster* budapesti skót missiói lelkész látogatták a theologiákat rendre. Dr. Robertson azért szánta el magát ez utra, mert a Kanadába kiszakadt magyar reformátusok lelki gondozására akart egy pár magyar theologus ifjut megnyerni. Mint mondta, csak az ő kerületében ötezernél több a magyar reformátusok száma, kik az anyanyelvükön való lelkigondozást nélkülözik. A kimenni szándékozó missionáriusoknak szép fizetést és 160 hold kánonika-portfót (de nem a hivek mivelik!) helyezett kilátásba, mert — mint mondá — «pénz van elég, csak ember nincs». Elgondoltuk: nekünk meg emberünk csak volna, de pénzünk nincs. Elmondta, hogy a missió társaság fog templomot és iskolát építtetni s a missionáriusnak kell predikálni és tanítani — *angolul*. Magyarul csak a már felnőtteknek predikálhat és taníthat. Az új nemzedéknek tehát e terv szerint már paptól angolnak kell lennie. Ebben van az angol missiói buzgalom titkának kulcsa. Az angol missió mindenekfelett angol kolonizáció. Igaza van egyik német missionáriusnak, ki az angolok kizárólagosságát így jellemezte: — «Az angol missionáriusoknak Máté ev. 28. 19. így hangzik: Elmenvén tanítsatok meg minden népeket — *angolul* . . . » Különben teljes elismeréssel hajlunk meg az öreg

superintendens bámulatos buzgalma előtt s ha akadna, ki hívását követné azt sem fognók gáncsolni, de papjainknak szebb missióját látjuk abban, ha itthon gondolják úgy hűveiket, hogy ne legyen kedvük — helyesebben talán: hogy ne legyen nekik *muszáj!* — Kanadába menni.

Bodor Domokos s.-sst.-györgyi ref. koll. tanárt ünnepelték 25 éves tanári szolgálata alkalmából a Székely-Mikó-kollégiumban. 25 esztendő tanárság, 25 évi áldás, világosság osztás. De a Bodor Domokosé több volt ennél is Része volt a református tanárok szegénységében, hossz-asz várakozásában; de része az építésben, fejlődésben, felvirágoztatásban. Az intézetnek legrégebb tanára. Mennyi szomorúság, aggódás, kétség, remény, diadal emléke fog elvonulni lelke előtt a jubileumi napon: De mennyi elismerésben is lesz része Lapunk is meghajlik érdemes alakja előtt s szerkesztője leteszi a hálás tanítvány koszorúját lábához. Az Isten még sokáig tartsa meg!

A szerzetes rendek vagyonáról. Magyarország az «Egyetértés» adatok között a napokban. Nem teljesen hitelesek ez adatok, de inkább jóval kevesebb, mint több a valóságnál. 222,753 hold földbirtok van kezükön, legalább is 18 millió forint értékben. Ingó vagyonuk is meghaladja a 6 milliót. Ebbe nincsenek bele véve sem a templomok, rendházak stb. épületek, sem a női szeretetrendek vagyona. Mindezeket összevéve 60–70 millió koronára téve a szerzetrendek vagyonát nálunk: bizonyosan nagyon alacsonyon számítottunk». Tessék gondolkoznii!

Ő Felsége legmagasabb magán pénztárából szegény egyházak templom és iskolai céljaira is adományoz. Az utolsó hat év alatt kaptak: róm. kath. 29.970; gör. kath. 18.860; ev. ref. 6.660; gör. kel. 2.500; ág. ev. 1.400; izraelit. 500 koronát.

Kolozsvári ref. kollegiumunk vasárnap kegyeletes ünnepet ül. Egyik legnagyobb adományozója *Rucska János* emlékezetét fogja felujtani, ki az intézetnek 50 ezer forint értékű két emeletes házat hagyományozott. Csak hadd lelkesítessék az ifjuság nagy emberek emlékéen. Ez is vetés. Kolozsvári derék kollegiumunk követésre méltó példát mutat.

Theologus ifjak konferenciája. A budapesti ev. ref. theologus ifjak felhívása folytán az ev. ref. és lutheránus theologusok Budapesten f. év február 11–12 napjain konferenciát tartanak a különböző theologiai intézetek papnövendék küldöttei, a hol az egyházi életre vonatkozó kérdéseket fognak megbeszélni. Pl. «Evangelium és tudomány», «A theologusok gyakorlati képzése» stb. A tanárok helyett a tanítványok: bizony ez egy kicsit kifordított dolog. Aztán, több lesz-e ez, mint bizonyos «önképzőköri» tárgyalás és vitatkozás? Alig hisszük. Akkor meg minek annyi pénzt elköltetni azon ifjuság részéről, mely úgy is folytonos szegénységgel küzd. Aztán gondolunk a vizsgák eredményeire is és kérdezzük nem jobb volna-e készülni, a tanulóknak tudományokkal foglalkozni, jó és derék közkatonának képezni ki magukat az ifjaknak, mielőtt vezérkedésre készü-

lődnének? A fejtelenség bizony nem előre, hanem hátra fog vezetni. A magyarországi prot. egyházaknak pedig aligha volt valaha erre kevesebb szüksége, mint napjainkban. Ugy ítéljük, hogy az is az evangeliumhoz tartozik, hogy az Ur az embereknek hivatást, munkakört szab ki s nem akarja, hogy «a hajdu harangöntéssel foglalkozzék.»

Duroa babona divatozik Olaszország több helyén. Hajadon leányok és gyermekek haját s szívet orozzák el a sirokból, hogy megpörköelve s megtörve vízben igyák. Csodatevő erőt és a jövőendőbe való belátást várnak tőle.

Plebánusi szurkálódás. Egyik református pap a minap levelet kapott egy kath. plebánustól, — így czimezve: «*Tekintetes N. N. helvét prédikátor urnak.*» Erre a szellemtelen okvetetlenkedésre a válasz megfelelően ily czímen küldetett vissza: «*Nemzetes N. N. római misemondó urnak.*» Szeget-szeggel!

Szerkesztői üzenetek.

Sz. J. Ilyefalva. — Köszönöm, várom. Gyógyulást.

F. S. M. Décse. — Kaptam, jó, jön. Gondom lesz.

B. Gy. H.-Héviz. Kivánsága szerint Van neki saját életrata, imádságos könyve; irt róla Szádeczky Lajos dr. «A B K. élete és végrendelete». Lapunknak is beküldetett már róla egy «Tárca» nemsokára jöni is fog. Egyh. estén felolvasásra nagyon alkalmas tárgy. Önöknél különösen!

E. V. dr. Gy.-Fehérvár — Köszönöm, várom.

K. Á. Medgyes. — A 2-ik számtól kezdve mennek.

Z. J. Erzsébetváros. — Ezután már rendben lesz; most együtt mennek az elmaradtak.

N. G. K.-Vásárhely. Kaptam, küldtem. De mi lesz helyben?!

B. I. S.-Szt.-György. Köszönjük. Kivánság szerint mennek. Gyógyulást

V. F. Szász-Lóna. — A gratulációt köszönjük, szerkesztőségben látogatást kérünk.

A kik a «Vasárnap» terjesztésére ingyen példányokat kértek, azok számára egy csomagban küldünk két-három számból.

Kiadó nyugtája. (Folytatás.); Szini János (K.-Albis) 4, Kovács Albert (Sz.-Nagyfalu), Fazakas Márton. Benedek L. Mihály, Tötös F. László, Benedek L. András, Svájger János, Lengyel Károly, Fazakas F. János, Fóris Gy. Mihály 1–1, Gergely Lajos (Radnóthfája) 2, Szilágyi Farkas (N.-Enyed) 1, Csiszér Zsigmond (Kálnok) 2, Fejérváró Jenő (Sárvár) 4, Fodor Elek (Madaras) 2, Jancsó Sándor (N.-Enyed) 2, Kemény István (Sz.-Varsolc) 2, Tollas Béla (K.-Görgény) 1, Dániel József (M.-Bölkény) 1, Gróf Wass Albert 4, Kádár István (S. M. Berkesz) 2, Tökés József (N.-Sajó) 2, Mihályi Gyula (Szék) 1, Ambrus Róza (A.-Csernátón) 4, Ref. Egyház (K.-Ajta) 16, Szabó Dénes (S.-Zalán) 4, Benedek Ferencz (T.-Tur) 1, Bányai Dezső 1, Lőrincz József (Tarczád) 4, Gruza Domokos (Tövis) 2, Fazakas Lajos (N.-Petri), Bartha Samu, Domokos János, Balázs Márton 1–1, Blázi Sándor (Kolozsvár) 2, Nagy Mihály (Középlak), Varga György 4–4, Molnár Lajos (Hosszufalu), Gáspár Karolyné 4–4, Bíró Sándor, Török József, Pakucs Zsigmond 2–2, Kovács János, Mátis János 1–1, Köblös István (M.-Nemegye), Községi hitel-szövetkezet 2–2, Balázs Dániel, Veress János, Balog Mihály, Keresztesi János, Veress Ferencz, Forrai Dávid 1–1, Sylvester Domokos 2 koronát. (Folytatjuk.)